Sveriges advokatsamfund

Offentligt biträde i ärenden om internationellt skydd – hur fungerar det nya regelverket i praktiken?

Resultat av enkätundersökning riktad till advokater verksamma inom asyl- och migrationsrätt.

1. Sammanfattning

Rätten till kvalificerat rättsligt biträde i skyddsärenden är en central rättssäkerhetsfråga. När förordnandet av offentligt biträde begränsas i tid, ersättning eller mandat påverkas inte bara advokatens praktiska arbetsförutsättningar, utan även klientens möjlighet att förstå sin rättsliga situation och ta tillvara sina rättigheter.

Advokatsamfundet har, både i remissvar och i en hemställan till justitiedepartementet, lyft advokatetiska och rättssäkerhetsmässiga problem med det nya regelverket för offentliga biträden i ärenden om internationellt skydd. De praktiska erfarenheter som advokaterna redovisar i enkätsvaren bekräftar det som Advokatsamfundet anfört. Problemen är inte av övergående karaktär utan strukturella, och de drabbar i förlängningen de asylsökandes rätt till ett effektivt rättsmedel och en rättssäker process.

De nya reglerna i 18 kap. 1 a–1 b §§ utlänningslagen innebär att ersättning för kostnadsfri rättslig rådgivning i ärenden enligt asylprocedurförordningen är begränsad till högst två timmar, eller tre timmar om skäl finns, och i ärenden enligt asyl- och migrationshanteringsförordningen till högst en timme. I syfte att inhämta kunskap om verksamma advokaters praktiska erfarenheter av de aktuella förordnandena, kartlägga eventuella tillämpningsproblem samt få en fördjupad förståelse för hur det nya regelverket påverkar möjligheten att tillhandahålla ändamålsenlig rättslig rådgivning har Advokatsamfundet skickat en enkät till samtliga advokater verksamma inom asyl- och migrationsrätt.

Resultaten är entydiga och alarmerande. Undersökningen visar att en överväldigande majoritet – 75,3 procent – av de tillfrågade advokaterna inte åtar sig uppdrag som

offentligt biträde enligt det nya regelverket. Av dem som besvarat frågan om framtida inställning avser 84 procent att antingen upphöra med dessa uppdrag eller lämna rättsområdet helt. Enkätsvaren vittnar om otillräcklig ersättning, brister avseende tillgång till handlingar, orimligt korta tidsfrister, bristande enhetlighet i Migrationsverkets tillämpning samt svårigheter att kommunicera med myndigheten. Sammantaget ger undersökningen en entydig bild av att det nya regelverket i praktiken gör det närmast omöjligt för advokater att upprätthålla god advokatsed i ärenden om internationellt skydd. Framtidsbilden är sålunda inte ett tecken på en gradvis nedtrappning utan på ett strukturellt utträde ur ett helt rättsområde.

Enkäten sändes till samtliga verksamma advokater inom asyl- och migrationsrätt, sammanlagt 468 advokater. Totalt deltog 201 advokater i enkäten (43%), vilket får anses utgöra ett högt deltagande för en branschenkät och ge resultaten god representativitet. Av respondenterna är 85,6 procent över 35 år. Respondentgruppen är således övervägande erfaren, vilket ger resultaten ett större analytiskt värde; det är etablerade advokater med erfarenhet som väljer bort uppdragen. Enkätsvaren innehåller ett stort antal fritextsvar som ger en detaljerad och nyanserad bild av de praktiska svårigheter som advokaterna möter; ett urval av dessa presenteras nedan. Fritextsvaren präglas genomgående av en påtaglig frustration och vittnar om att beslutet att inte längre åta sig uppdragen inte har fattats lättvindigt, utan grundas i mångårig erfarenhet av rättsområdet och ingående överväganden av såväl advokatetiska som rättssäkerhetsmässiga aspekter.

2. Enkätfrågor – data, figurer och utvalda citat

Fråga 1 – Åtar du dig uppdrag som offentligt biträde i ärenden om internationellt skydd enligt det nya regelverket som trädde i kraft den 12 juli 2026?

Den första centrala frågan gällde hur många advokater faktiskt åtar sig uppdrag som offentligt biträde.

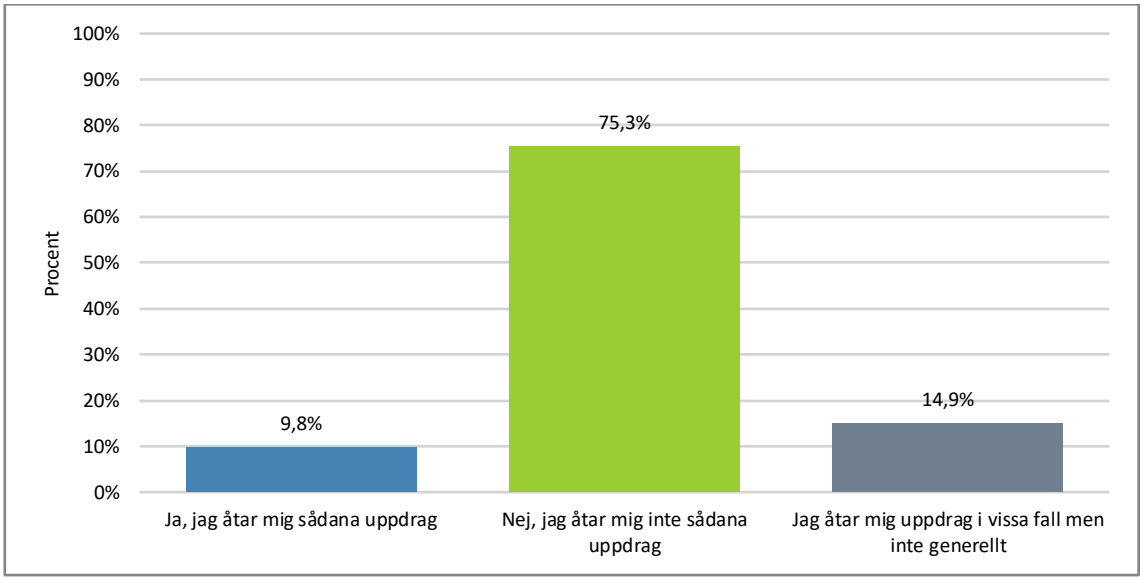

Respondenter: 192

Resultatet bekräftar och kvantifierar det som fram till enkätens genomförande enbart utgjorde anekdotisk information. Tre fjärdedelar av advokaterna åtar sig inte längre uppdragen, och endast en av tio gör det utan reservationer.

Citat fritextsvar:
"Till sist blev det ohållbart och med sorg i hjärtat avsade jag mig alla uppdrag. Jag var även införstådd med den kommande förändringen och det var helt avgörande för mig, då arbetet som offentligt biträde inte motsvarar hur jag anser ett rättssäkert arbete ska vara utformat."

"Jag har bara fyllt i att jag inte är tillgänglig för förordnanden. Men egentligen vill jag fortsätta få andra typer av uppdrag från Migrationsverket som inte omfattas av det nya regelverket – men det är oklart för mig hur jag ska bära mig åt för att slippa få nya asylärenden men åta mig andra uppdrag."

Fråga 2 – Om nej, hur har du uppgett det på Migrationsverkets tjänst för offentliga biträden?

Följdfrågan besvarades av de advokater som inte åtar sig uppdragen. Migrationsverket skickar ut förordnanden via e-post utan föregående kontakt om advokaten inte har alla dagar i kalendern på biträdessidan markerade som upptagna. Mot den bakgrunden har de flesta advokater valt att antingen ändra sin status till "ej tillgänglig", stänga sin kalender, avregistrera sig i tjänsten eller markera att de enbart åtar sig uppdrag på begäran.

Citat fritextsvar:
"Eftersom jag har ärenden om verkställighetshinder som handläggs enligt tidigare lagstiftning har jag lagt in att jag enbart tar uppdrag om begärd, pga. vill inte att klienten ska missa att få mig som biträde vid ny prövning."

"Jag har uppgett på tjänsten att jag bara åtar mig uppdrag på begäran. Detta avser tidigare klienter och ärenden där jag har en god kännedom om bakgrunden till ärendet."

Fråga 3 – Om ja eller delvis – beskriv hur du hanterar dessa förordnanden och eventuella reservationer du gör.

De advokater som fortfarande åtar sig uppdrag gör det med tydliga begränsningar och reservationer. Det vanligaste mönstret är att enbart ta uppdrag för tidigare klienter eller för klienter som uttryckligen begärt dem.

Citat fritextsvar:

"Min plan är att ta förordnanden för klienter jag företrätt tidigare där jag har tillgång till hela ärendeakten och har god kännedom om ärendet för att kunna ge korrekta råd. Jag kommer inte ta förordnanden för personer som är okända för mig sedan tidigare eftersom det nu är omöjligt att överblicka hur mycket tid som kommer behöva läggas ner pro bono i ärendet för att kunna genomföra uppdraget på ett advokatetiskt sätt."

"Jag tänker mig att jag, för klientens skull, kan överväga att åta mig uppdraget med vetskapen om att en hel del av mitt arbete kommer behöva ske pro bono."

"Jag åtog mig ett ärende men kommer inte göra det igen. Jag upplever att processen går emot mänskliga rättigheter, omöjliggör vårt arbete på ett kvalitativt sätt och svårt att upprätthålla god advokatsed under gällande villkor."

Fråga 4 – Är informationen från Migrationsverket gällande dessa förordnanden tydliga och korrekta?

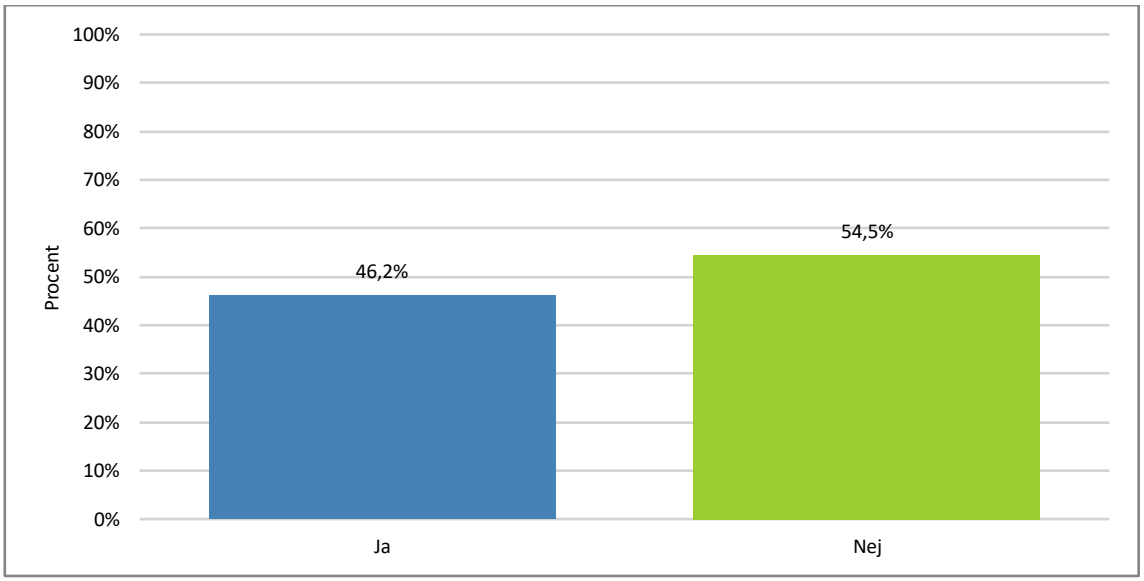

Respondenter: 145

De som svarat denna fråga består av både sådana som tagit dessa förordnanden och de som inte gjort det, vilket framgår av antalet respondenter. En knapp majoritet av de advokater som svarat upplever alltså att informationen från Migrationsverket varken är tydlig eller korrekt.

Fråga 5 – Om nej, vilken information saknas eller behöver förbättras?

Fritextsvaren på denna fråga kretsar kring tre återkommande teman: brist på ärendespecifik information, otydlighet avseende uppdragets innebörd samt svårigheter att överhuvudtaget nå myndigheten.

Citat fritextsvar:
"Jag tycker att deras information om de nya reglerna är luddig och inte anpassad för oss som åtar oss sådana uppdrag."

"De vet ofta inte själva och har inte fått instruktioner om hur de ska hantera de nya reglerna. Det är mycket otydligt vad som gäller i olika situationer."

"Information om vilken typ av ärendet det är saknas (helt ny ansökan? efterföljande? AMMR? handlar det om nya asylskäl eller om ny landinformation?), samt att det är svårt att få denna info även med fullmakt. Går absolut inte att få svar utan fullmakt vilket betyder att om jag inte snabbt får tag på klienten = ingen fullmakt = ingen möjlighet att ge råd om den situation klienten faktiskt befinner sig i."

"Otydligt vad den rättsliga rådgivarens roll är. […] Saknas ofta kontaktuppgifter till klienten i samband med förordnande. Handläggare är svåra att få kontakt med och det ger mycket lite tid att hinna komma i kontakt med klienten. Dessutom får vi i regel ingen insyn i ärendet. Det är oklart vart i processen klienten befinner sig, hur många samtal klienten redan haft med Migrationsverket och vilken typ av samtal som klienten kallats till. Arbetet som krävs för att klargöra detta ersätts inte av Migrationsverket. Jag har kollegor som blivit förordnande som rättslig rådgivare efter asylutredning och inför muntlig komplettering, utan att det finns information om det i förordnandet. Det är också omöjligt för klienten att överblicka var i processen de befinner sig."

Fråga 6 – Har de ersättningsbara timmarna räckt för fullgod rättslig rådgivning?

Frågan ställdes mot bakgrund av att de nya reglerna begränsar ersättningsbar tid till som regel ett till två timmar per ärende.

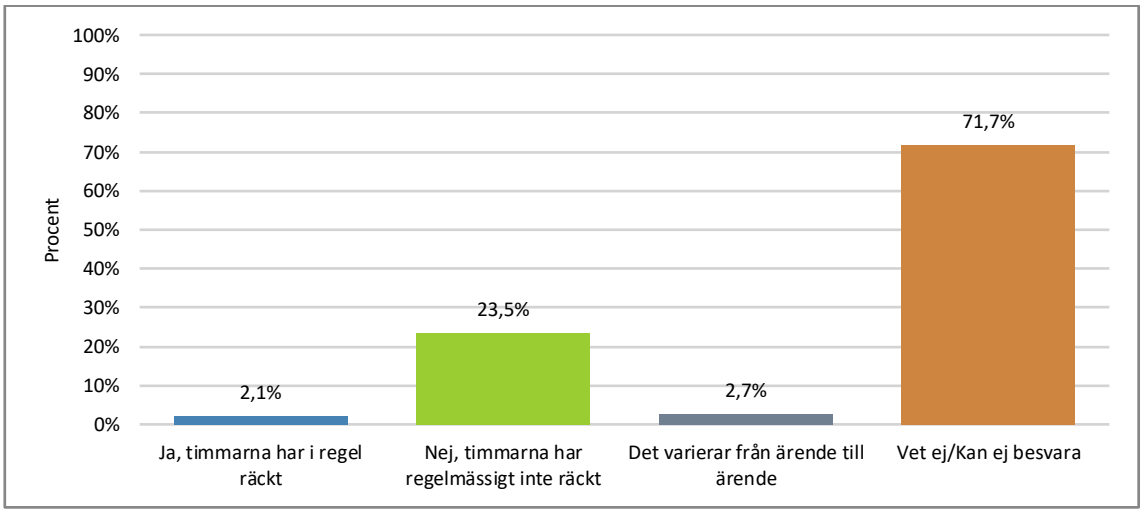

Respondenter: 187

Noterbart är att den höga andelen "vet ej" förklaras av att majoriteten av advokaterna inte åtar sig uppdragen och därmed saknar praktisk erfarenhet att bedöma frågan utifrån. Bland dem som faktiskt utfört uppdrag under det nya regelverket är andelen som uppger att timmarna inte räckt markant hög. Andelen motsvarar i det närmaste samtliga respondenter som i fråga 1 uppgett att de åtar sig de aktuella uppdragen helt eller delvis, vilket innebär att i princip nästintill samtliga advokater som faktiskt utför uppdragen anser att de ersättningsbara timmarna inte räcker till.

Fråga 7 – Beskriv hur du i praktiken hanterade du situationen när ersättningstiden tagit slut men klienten fortfarande hade behov av hjälp?

Svaren avslöjar ett genomgående mönster: advokater väljer i strid med sin ekonomiska situation att fortsätta arbeta utan ersättning, eftersom advokatetiken inte tillåter att klienten lämnas utan hjälp mitt i ett ärende.

Citat fritextsvar:

"Enligt VRGA måste du fortsätta hjälpa klienten – jag kan inte lämna klienten vind för våg."

”Det har tyvärr uppstått en konflikt mellan klienten och mig. Klienten tappar förtroende och upplever att jag inte vill hjälpa klienten. klienten känner inte att asylskälen tas på allvar och i vissa fall att jag samarbetar med Migrationsverket eftersom jag inte har tid för klienten. ”

”Jag har fått arbeta utan att få ersättning. Arbetet som läggs ned i varje ärende om ansökan om internationellt skydd (asyl) överstiger flera gånger om det antal timmar som ersättning utgår för till biträdet.”

"Migrationsärenden är rena rama förlustärenden ekonomiskt sett. Du får inte betalat för den tid du lägger ner. Punkt slut. Det är som om man förväntas arbeta pro bono och det gör man också pga. att sakens natur kräver det."

”Den har den fått ges pro Bono.”

”Jag har arbetat pro bono.”

”Jag svarar pro bono på ev. frågor från klienten efter att timmarna är slut.”

”Då har jag givetvis gett klienten adekvat hjälp och accepterat att jag inte fått full ersättning för det.”

"Den faktiska underersättningen har medfört att de som är bra biträden och som arbetar för sina klienters bästa handen har kommit att upphöra att arbeta med asylrätt – utöver mig själv har jag ett flertal väldigt framstående advokater i min bekantskap som gjort detta."

"Jag bedömer att de ersättningsbara timmarna inte kommer räcka, och jag kommer inte ta på mig uppdrag som är begränsade med ett tak på ersättningsbar tid. Advokatetiskt ser jag inte hur man kan sluta hjälpa bara för att den ersättningsbara tiden är slut. Man har redan accepterat uppdraget."

Fråga 8 – Om du har åtagit dig uppdrag enligt aktuella förordnanden, har du fått tillgång till de inledande handlingarna när du förordnats?

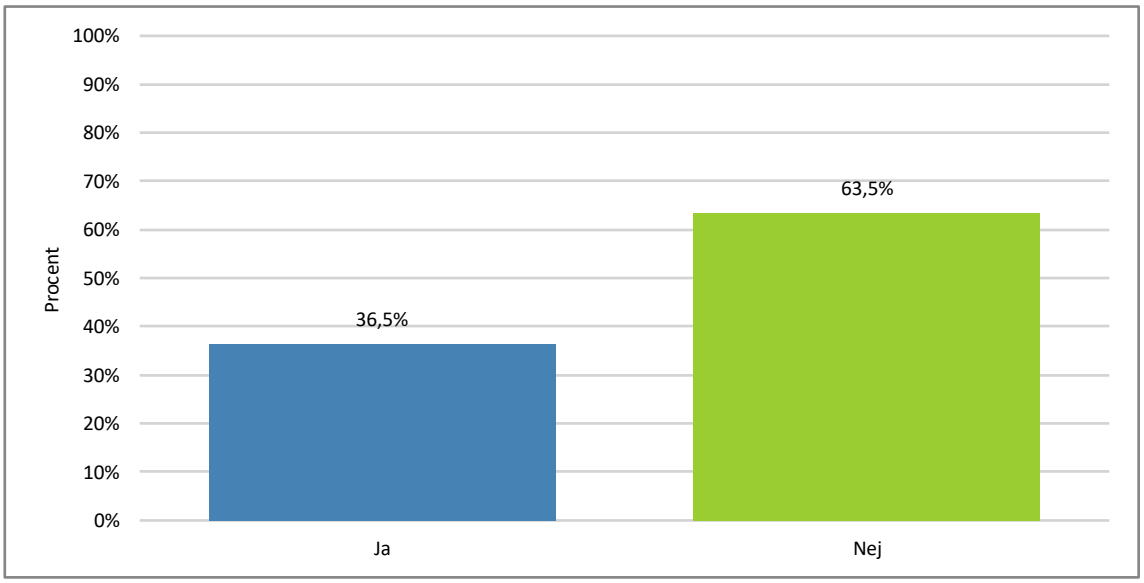

Respondenter: 52

Att en majoritet av de förordnade biträdena saknar tillgång till det mest grundläggande underlaget innebär att förutsättningarna för att ge kvalificerad rättslig rådgivning undergrävs redan i uppdragets inledande skede.

Fråga 9 – Har du fått tillgång till det överklagbara beslutet?

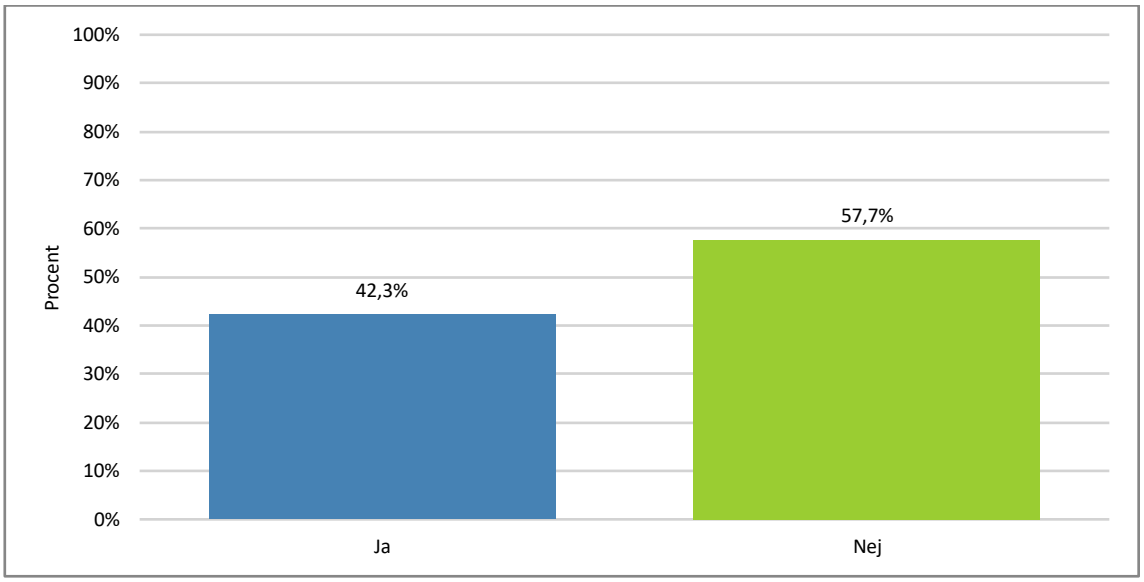

Respondenter: 52

Resultatet visar att en klar majoritet av de förordnade biträdena saknar tillgång till det överklagbara beslutet, vilket ytterligare begränsar förutsättningarna för att ge kvalificerad rättslig rådgivning.

Fråga 10 – Har du gett in fullmakt i något ärende där du förordnats enligt det aktuella regelverket?

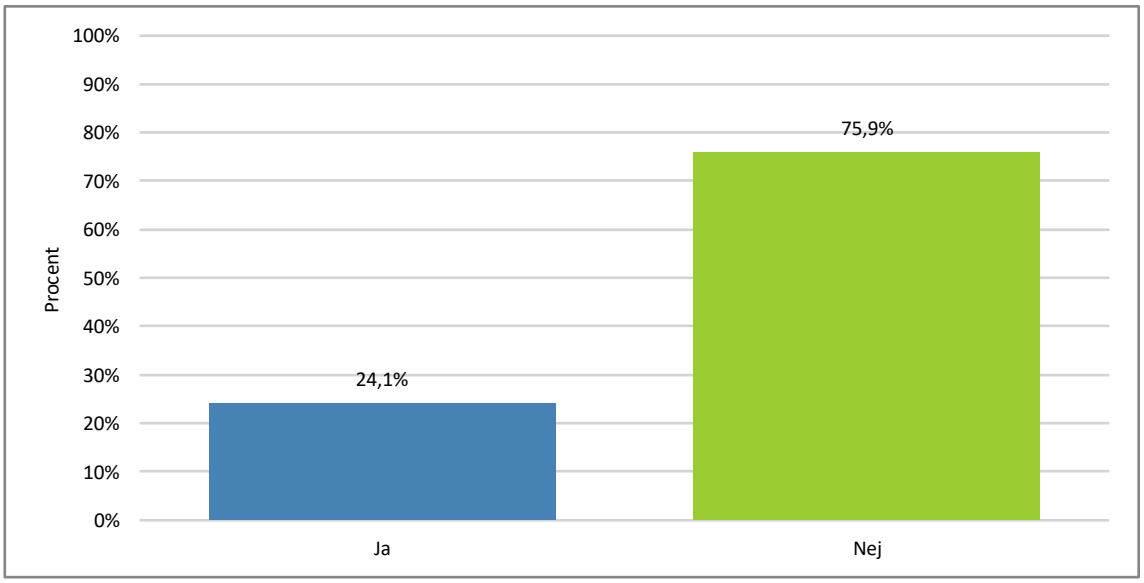

Respondenter: 58

Det låga svarstalet förklaras sannolikt av att majoriteten av advokaterna inte åtar sig uppdragen överhuvudtaget.

Fråga 11 – Har du haft ärenden där den korta överklagandefristen (t.ex. sju dagar) skapat praktiska eller advokatetiska problem för dig?

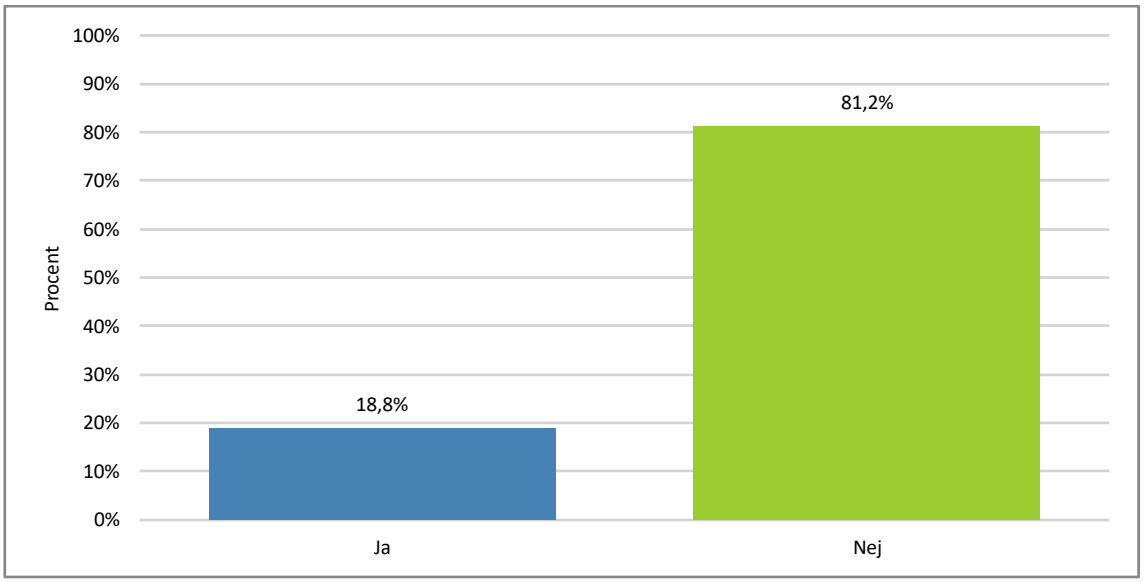

Respondenter: 69

Den höga andelen nej-svar bör tolkas med försiktighet. Eftersom de allra flesta advokater inte åtar sig uppdragen har de av naturliga skäl inte heller haft ärenden med överklaganden. De 18,8 procent som svarat ja representerar sannolikt i det närmaste samtliga advokater som faktiskt har haft sådana ärenden.

Fråga 12 – Markera de svårigheter du stött på (flera alternativ kan väljas).

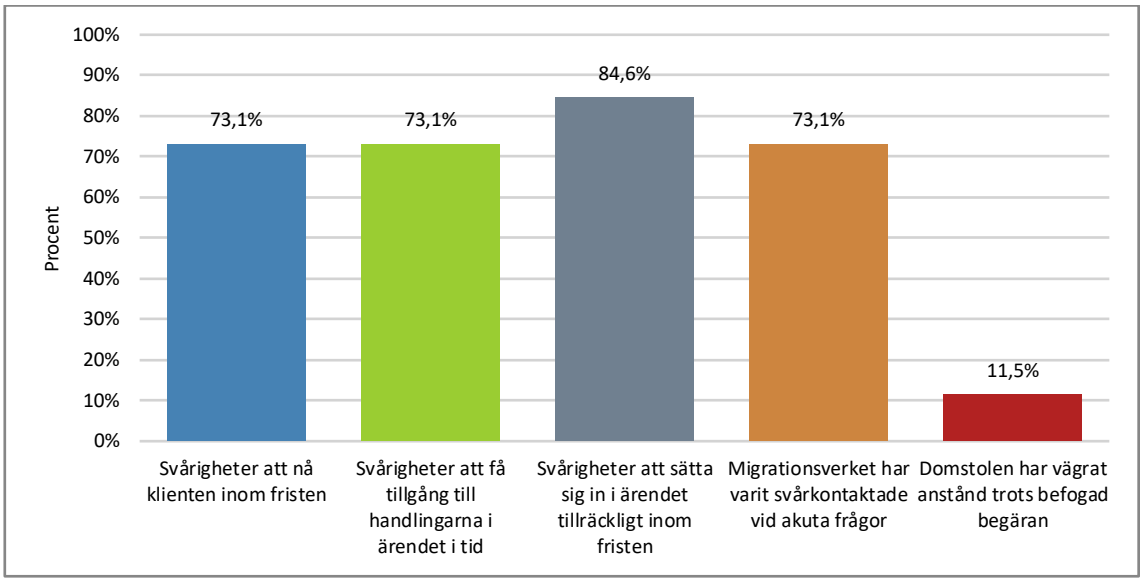

Respondenter: 26

Dessa siffror visar att problemen inte är isolerade företeelser utan systematiska brister som drabbar en överväldigande majoritet av de advokater som faktiskt försöker utföra uppdragen.

Fråga 13 – Beskriv situationen och hur du hanterade svårigheten, inklusive eventuella kontakter med Migrationsverket eller domstol.

Citat fritextsvar:

”Med en sådan kort tidsfrist som finns är det omöjligt att hinna i tid och inge fullgott överklagande, man måste i regel ansöka om anstånd. Enligt min uppfattning ska domstolar ha förståelse för det för att man överhuvudtaget hunna gå genom material, träffa klinten och sammanställa ett överklagande. Inom en vecka är det omöjligt. ”

"Det är evig administration man ägnar dagarna åt i sådana situationer! Istället för att faktiskt arbeta med juridiska frågor får man springa och jaga klienten, handläggaren, skicka fullmakt till klienten på en adress hen förmodligen bara är skriven på men inte faktiskt bor på […] det kan lätt gå en halv dag när man bara ägnar sig åt sådant arbete – som dessutom inte är debiterbart."

"Klienterna har lidit rättsförlust. Detta får också sägas ha varit lagstiftarens intention. Och detta är också i linje med detta som Migrationsverket handläggare har arbetet enligt min erfarenhet."

”Då detta är så oerhört fel så åtar jag mig i princip inte ärenden enligt de nya reglerna. Det är omöjligt att agera enligt god advokatsed och lika omöjligt att överleva på det.”

Fråga 14 – Har du i övrigt erfarenhet av att Migrationsverket hanterat förordnanden felaktigt eller otydligt? (flera alternativ kan väjas)

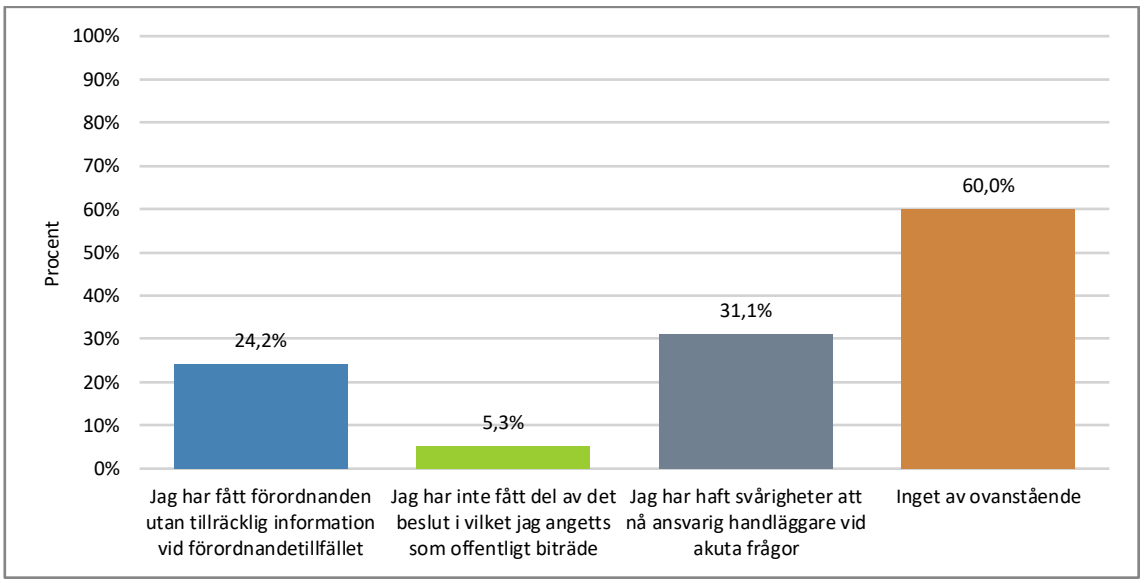

Respondenter: 190

Frågan medgav flerval. Det bör noteras att frågan ställdes till samtliga respondenter, inklusive de som inte åtar sig uppdragen, vilket påverkar tolkningen av andelarna.

Fråga 15 – Beskriv vad som inträffade och vilka åtgärder du vidtog.

Enkätsvaren avslöjar en rad allvarliga brister i Migrationsverkets hantering. Advokater har förordnats utan att tillfrågas och utan möjlighet att kontrollera jäv. Förordnanden skickas ut utan föregående kontakt eller ärendeinformation, och handläggningen varierar mellan enheter och handläggare.

Citat fritextsvar:
"Jag har fått förordnade utan att ha blivit tillfrågad och därmed ej heller kunnat

kontrollera jäv. Det är vanligt förekommande att det saknas kontaktuppgifter till ansvarig handläggare och att det telefonnummer som anges är växelnumret."

"Jag har slutat ta förordnanden hos Migrationsverket i samband med – men inte enbart på grund av – de nya reglerna som trädde i kraft den 12 juli. Skälet till det är att jag inte längre har något tålamod kvar med Migrationsverket. […] Helt plötsligt har jag bara blivit förordnad. Dvs. beslut har fattats innan jag ens har fått chans att tacka ja eller nej."

"Uppgavs som offentligt biträde i beslutet trots att jag tackat nej 2 ggr. Sedan gick det inte att få tag i någon. Ingen tog ansvar."

" Det är generellt mycket svårt att nå fram till ansvarig handläggare på Migrationsverket. Det finns inget centraliserat tillvägagångssätt hur förordnanden i ärenden om internationellt skydd ska handläggas sedan den 12 juni. Handläggningsmetoder varierar mellan olika enheter inom Migrationsverket och mellan olika handläggare. Det går alltså generellt inte att få svar på frågor från handläggare eftersom det saknas kunskap om hur migrationspakten ska tillämpas. […] "

Fråga 16 – Hur ser din inställning ut till att framöver åta dig förordnanden som offentligt biträde i ärenden om internationellt skydd mot bakgrund av det nya regelverket?

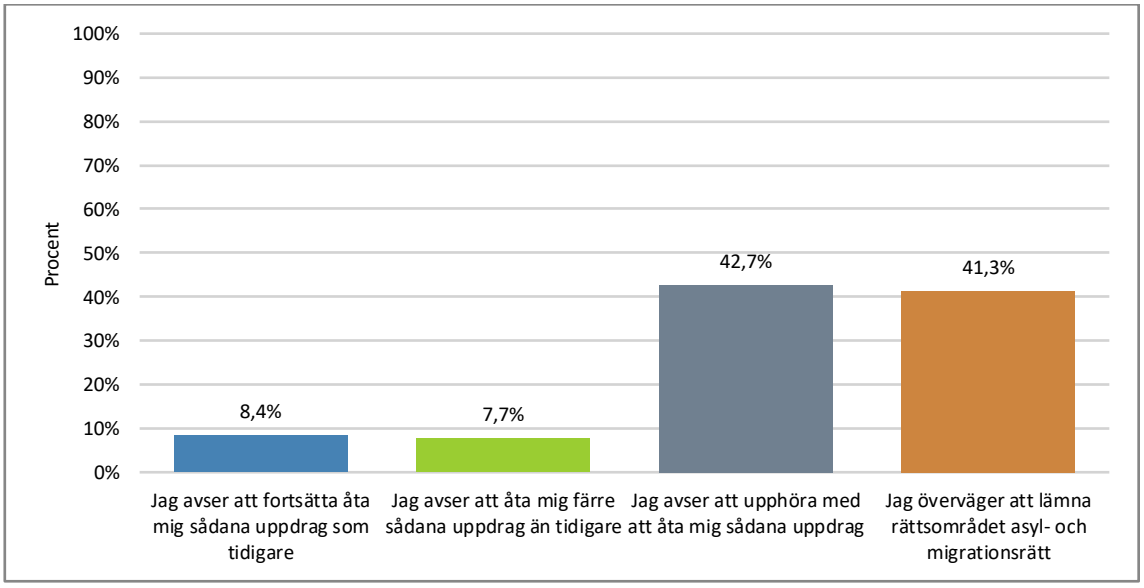

Respondenter: 143

Totalt 84 procent avser antingen att upphöra med dessa uppdrag eller överväger att lämna rättsområdet. Det är den enskilt viktigaste siffran i hela undersökningen. Kombinationen av de två sista svarsalternativen beskriver inte en temporär anpassning utan ett permanent och strukturellt utträde.

Fråga 17 – Vilka förändringar krävs för att du ska kunna åta dig uppdragen?

Citat fritextsvar:
"Att skälig ersättning beviljas i enlighet med tidigare gällande regelverk och att handläggningstiden står i överensstämmelse med ärendets omfattning och art."

"Anser inte att det är möjligt att göra ett fullgott arbete på två timmar. Det är helt orimligt. Det här är ärenden som kräver tillit och mycket klientkontakter."

"Dels behöver jag som offentligt biträde kunna få del av relevanta handlingar och dels få betalt för det arbete som behöver läggas ner – det kan inte finnas ett 'tak' på ersättningsnivån så som det nya regelverket anger."

"Att det återgår till tidigare regelverk. Dvs. jag får ersättning för det arbete som krävs, vilket normalt är cirka 8–10 h."

"Jag vill inte arbeta som offentligt biträde under de nya reglerna. Har specialiserat mig på asylrätt under juristprogrammet samt arbetat på […]. Efter notarietjänstgöring började jag arbeta som offentligt biträde. Har sedan dess företrätt 100-tals klienter med stor framgång. Det är därför med stor sorg som jag fattat detta ställningstagande."

Fråga 18 – Har du några ytterligare synpunkter eller iakttagelser som du önskar förmedla till Advokatsamfundet avseende det nya regelverket eller dess tillämpning i praktiken?

"Min bestämda uppfattning är att de nya reglerna om förordnande av offentliga biträden i asylärenden medför en uppenbar risk för att många advokater och jurister med lång erfarenhet och hög kompetens inom asylrätten kommer att lämna området helt. […] Detta riskerar att mycket snabbt leda till att viktig erfarenhet och specialistkompetens försvinner från asylområdet. De som i första hand kommer att drabbas av detta är de asylsökande själva."

"Avråd medlemmarna att åta sig uppdrag under det nya regelverket. Endast kostnaden bara för att utbilda sig inom det nya regelverket överstiger en förväntad statlig inkomst som ärendena kan generera. Sammantaget ren förlust att åta sig uppdrag som offentligt biträde i migrationsmål."

"Det går ej att utföra uppdrag enligt det nya regelverket på ett etiskt korrekt sätt."

4. Analys

Det starkaste och mest återkommande skälet till att advokater inte åtar sig de aktuella uppdragen är att ersättningen inte täcker den faktiska arbetsinsatsen. För att ge fullgod rättslig rådgivning krävs i regel flera timmars pro-bono-arbete, även i ärenden där biträdet sedan tidigare har kännedom om klienten. Advokater uppger genomgående att de tvingas acceptera betydande ekonomiska uppoffringar. Systemet är således uppbyggt på ett sätt som, i de fall uppdrag faktiskt åtas, i praktiken förutsätter att advokater utför en väsentlig del av arbetet utan ersättning.

Dilemmat är inbyggt: en advokat som åtar sig uppdraget vet att ersättningstiden med stor sannolikhet tar slut innan uppdraget är utfört, men kan inte heller avsluta uppdraget utan att bryta mot god advokatsed. Klienter tappar förtroende och upplever att advokaten inte vill hjälpa dem när den ersättningsbara tiden är förbrukad, vilket i sig skapar konflikter och underminerar advokatrollen. Det nya regelverket har i praktiken skapat en situation där advokater saknar grundläggande förutsättningar för att utföra sina uppdrag.

Det kanske allvarligaste framtidsscenariot är den kompetensförlust som det nya regelverket riskerar att utlösa. Respondenter med lång erfarenhet och specialistkompetens beskriver att de med "stor sorg" fattat beslutet att inte längre arbeta under de nya reglerna. Utträdet ur rättsområdet är redan i full gång. Av 143 respondenter uppger 42,7 procent att de avser att helt upphöra med att åta sig uppdrag som offentligt biträde i ärenden om internationellt skydd, och ytterligare 41,3 procent överväger att lämna rättsområdet permanent. Sammantaget innebär detta att 84 procent av respondenterna antingen avser att sluta med dessa uppdrag eller överväger att lämna asyl- och migrationsrätten som rättsområde.

Utan genomgripande förändringar – framför allt avseende ersättningsnivåer och tillräcklig tid för klientarbete – kommer rättsområdet att tömmas på kompetenta

utövare. Enkätens åldersfördelning visar att det är etablerade specialister som lämnar. En asylprocess utan kunniga offentliga biträden riskerar att leda till att berättigade skyddsskäl inte framkommer, att bevisning inte presenteras adekvat och att överklaganden saknar tillräcklig juridisk förankring. Det är de asylsökande som i första hand drabbas.

I ett dokumenterat fall har avsaknaden av ett kunnigt biträde i det tidiga skedet lett till att ärendet återförvisats till Migrationsverket, att felaktiga förordnanden meddelats och att biträdet slutligen valt att utföra allt arbete pro bono i syfte att få frågan om ersättning prövad av överrätt. Det finns en välgrundad oro bland respondenterna för att brister i processens tidiga skede inte korrigeras förrän ärendet når migrationsdomstol, vilket medför ökade samhällskostnader och fler återförvisningar.

Av enkätsvaren framgår att Migrationsverkets personal själva saknar tillräcklig kunskap om hur det nya regelverket ska tillämpas. Uppfattningen om den rättsliga rådgivarens roll varierar mellan olika enheter, vilket skapar rättsosäkerhet för såväl advokater som asylsökande. I ett system som förutsätter fungerande samverkan mellan biträden och handläggare utgör denna bristande enhetlighet hos Migrationsverket en allvarlig strukturell svaghet.

7. Avslutande slutsatser

Enkätundersökningen ger en entydig och sammanhållen bild. Det nya regelverket, som trädde i kraft den 12 juli 2026, har inom loppet av drygt sex veckor lett till att tre fjärdedelar av de tillfrågade advokaterna valt bort uppdragen – och att 84 procent antingen redan beslutat att sluta eller aktivt överväger att lämna rättsområdet permanent.

Kompetensflykten är det mest akuta problemet på sikt. Det är bortfall av de mest erfarna och specialiserade advokaterna. Professionens hållning tycks vara tydlig, där flera respondenter uttrycker stöd för Advokatsamfundets linje och uppmanar till att advokater aktivt avråds från att åta sig uppdragen. Det finns en stark samstämmighet kring att det nuvarande regelverket är oförenligt med god advokatsed.

Konsekvenserna för rättssäkerheten är direkta och åtgärd krävs skyndsamt. Utan en återgång till ett system med rimliga ersättningsramar och en fullständig processuell roll

för biträdena är det inte möjligt att återupprätta advokatprofessionens närvaro i asylprocessen.

Rapport sammanställd av Advokatsamfundet utifrån enkätundersökning genomförd september 2026. Alla procentsiffror, citat och tabeller baseras direkt på enkätmaterialet.

Sveriges advokatsamfund

Den 8 oktober 2026